

Fer respectar els Drets Humans

Índex

1/Justificació: Drets humans dins i fora de la ciutat.....	p.2
2/ Accions pels drets humans a la ciutat....	p.4
a/ Aprovar normatives de protecció dels drets humans.....	p.4
b/ Prendre mesures per fer realitat els drets humans.....	p.6
c/ Sensibilitzar i educar pels drets humans.....	p.9

Pràctiques de ciutats

Drets humans fins sota terra.....	p.3
Sense DESCans, Nantes pels DESC.....	p.5
Records de l'Aixecament de Gwangju.....	p.8
Consell de Drets Humans a Grasz.....	p.10

Campanyes i Xarxes

Xarxa de ciutats i pobles pels drets humans.....	p.6
Ciutats de drets humans.....	p. 9
Ciutats per la vida.....	p.10

Recursos

Més drets humans al teu Ajuntament i la teva comunitat.....	p.7
---	-----

Els Municipis tenen responsabilitats per a fer respectar els drets humans tant dins com fora de la ciutat, i nombroses ciutats han assumit activament aquesta responsabilitat mitjançant múltiples i variades pràctiques.

Aquest monogràfic explica algunes d'aquestes pràctiques de promoció dels drets humans, posant l'èmfasi en com els municipis poden incidir en la seva dimensió internacional.

1/ Justificació: Drets Humans dins i fora de la ciutat

Un govern local és un actor clau en el respecte dels Drets Humans a la ciutat. Però també s'argumenta que els governs locals tenen una responsabilitat en fer que es respectin en altres països, pobles i ciutats.

Moltes ciutats, en efecte, han promogut mesures per fer realitat l'aplicació dels Drets Humans dins de la ciutat, però també per promoure'ls més enllà. Perquè es pot considerar que les ciutats i els pobles han de promoure els Drets Humans, dins i fora de la ciutat?

Els drets humans són un conjunt de garanties i llibertats que els governs han de respectar i fer respectar, i que totes les persones tenen pel fet de ser éssers humans. Les principals funcions dels drets són limitar el poder de l'Estat i garantir que les necessitats bàsiques de les persones estan protegides i garantides pels mateixos estats.

Se'ls reconeixen tres característiques. Els drets humans són (o, més ben dit, haurien de ser):

- **Universals:** són vàlids per a totes les persones del món, sense cap mena d'excepció.
- **Inalienables:** aquests drets no es poden negar, suspendre, ni retirar.
- **Indivisibles:** no es poden separar ni jerarquitzar, tots estan interrelacionats (per poder gaudir d'un s'ha de poder gaudir dels altres) i tenen el mateix valor.

Els drets humans fan referència a la dignitat humana, la llibertat, la igualtat entre totes les persones i la convivència, i se solen ordenar d'acord amb les quatre categories següents:

- a) **Drets civils i polítics:** regulen la llibertat individual i la protecció de les persones davant de l'Estat: regulen "el que els estats no han de fer" (dret a la vida, a no ser sotmès a tortures, a un judici just, a la llibertat d'opinió, a la llibertat d'expressió etc.)
- b) **Drets econòmics, socials i culturals (DESC).** Són els drets vinculats a garantir la igualtat i la satisfacció de les necessitats socials i econòmiques: els estats han de desenvolupar polítiques per garantir-los (dret al treball, a la sindicació, a la seguretat social, a la salut, a l'educació, a l'habitatge, etc.
- c) **Drets dels pobles:** drets col·lectius vinculats a la solidaritat, que busquen construir unes condicions favorables per a tothom. Per ser aconseguits requereixen la implicació no només dels estats, sinó de tota la comunitat internacional. (dret al desenvolupament sostenible, a la pau, al medi ambient, etc.)
- d) **Drets de grups específics:** drets que s'apliquen a grups determinats, que, pel fet de ser vulnerables (infants, persones refugiades) o d'estar discriminats (dones, pobles indígenes, minories ètniques, persones immigrades) mereixen una protecció especial.

Consell d'Europa (2002). *Compass. A Manual on Human Rights Education with Young People.*

Els drets humans dins de la ciutat

- Els governs locals són els actors governamentals més **propers a la ciutadania**, i són els que més acuradament poden conèixer les necessitats de la població que viu en el municipi.
- Tant a Catalunya com a nivell internacional hi ha una **legislació** que reconeix als ens locals la tasca de promoció dels drets humans:

· A nivell mundial, la **Carta-Agenda mundial de drets humans a la ciutat**. (CGLU, 2011) recull articles lligats al Dret a la ciutat, al Dret a la Democràcia participativa, al Dret a la pau cívica i a la seguretat a la ciutat, al Dret a la igualtat entre homes i dones, als Drets de nenes i nenes, als Drets als serveis públics bàsics de proximitat, a la Llibertat de consciència, religió, opinió i informació, als Drets de reunió, associació i sindicació, als Drets culturals, al Dret a l'habitatge i al domicili, als Drets a l'aigua potable i a l'alimentació, i al Dret al desenvolupament urbà sostenible, http://www.spidh.org/fileadmin/spidh/Charte_agenda/CHARTE_AVRIL_2011_ES_EXE_BDEF.pdf

· A nivell europeu, la **Carta Europea de Salvaguarda de Drets Humans a la ciutat** (2000) inclou articles relatius als Drets civils i polítics de la ciutadania local, a, s Drets econòmics, socials, culturals i ambientals, Drets relatius a l'administració democràtica local, i Mecanismes de garantia dels drets humans de proximitat. <http://www.idhc.org/cat/documents/CartaEuropea.pdf>

· A nivell Català, la **Llei 21/2003, de 4 de juliol de foment de la Pau** (Parlament de Catalunya, 2003) especifica a l'Article 3 que els ens locals han de difondre la Declaració universal dels drets humans, i la Declaració i la Convenció sobre els drets de la infància, reconèixer els Drets Econòmics, Socials i Culturals, la igualtat entre dones i homes, intensificar mesures per eliminar la discriminació i violència, adoptar mesures que afavoreixin la integració dels immigrants, formar les forces de seguretat de Catalunya en matèria de drets humans, lluitar contra el terrorisme, l'explotació de les persones, la delinqüència organitzada, la producció i el tràfic de drogues. el blanqueig de diners i la corrupció, etc.

Els drets humans fora de la ciutat

- Per definició (a la pràctica sembla que és una altra història), els drets humans són **universals i interdependents**. Això vol dir que s'haurien d'aplicar a totes les persones per igual.
- Això fa que els governs locals tinguin la "**responsabilitat de protegir**", és a dir, la responsabilitat de fer respectar els drets humans per part d'altres actors.¹

¹ Papisca, Antonio. "International Law and HR as a legal basis for the international involvement of local governments" a Murshe, Arne (2008) "*City Diplomacy*" *The role of local governments in conflict prevention, peacebuilding and post-conflict reconstruction*. http://www.vng-international.nl/fileadmin/user_upload/downloads/publicationsAndTools/CityDiplomacyRole_of_Local_GovernmentsEngels.pdf

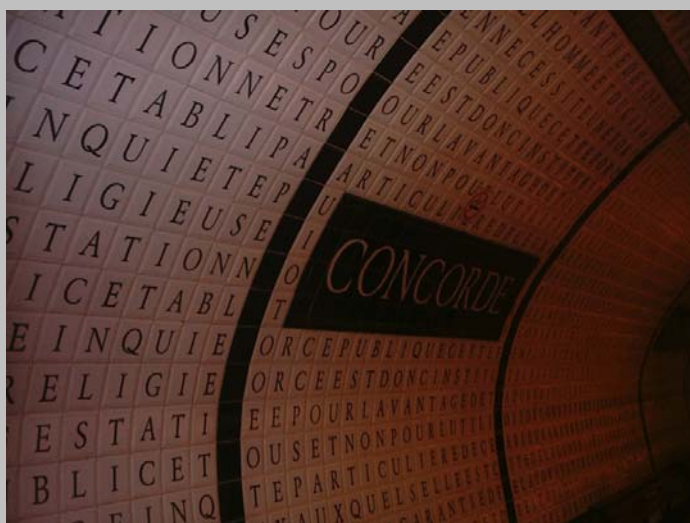
Drets humans fins sota terra

Objectiu: Sensibilitzar a favor dels drets humans en els espais públics.

Context: Les parades de Metro són espais públics on les persones passen moments d'espera que poden dedicar-se a la lectura. Aprofitant aquest fet, les companyies de metro de ciutats com París o Lisboa han aprofitat aquest espai per a sensibilitzar a favor dels Drets Humans.

Desenvolupament:

L'estació de "Concorde" del metro de París exposa el text de la Declaració Universal dels Drets Humans.

L'estació de "Parque" del metro de Lisboa representa una imatge menys reconeguda del "descobriment" de Sud Amèrica, un tema central en la història i molt recurrent en els monuments portuguesos, recordant que els conqueridors van ser responsables de matances d'indígenes sud-americans.

2/ Accions pels Drets Humans a la ciutat

Perquè els drets humans s'apliquin a la pràctica, cal desenvolupar un conjunt d'accions, aprovació de lleis, tractats, normatives, etc. que deixin constància per escrit els drets que s'han de respectar, així com crear les condicions necessàries perquè aquests drets es facin efectius.

a/ Aprovar normatives de protecció dels drets humans

Perquè hi hagi lleis, tractats, normatives, etc. que deixin constància per escrit dels drets que s'han de respectar, els governs locals poden emprendre accions d'incidència per acompanyar o pressionar el govern (així com els governs d'altres països) per tal que compleixi les seves responsabilitats envers els drets humans. La pressió política es pot concretar en accions com:

- **Pressió per la ratificació d'un tractat internacional:** aconseguir que un estat es comprometi amb certs drets fent que doni suport a un tractat internacional o declaració.

Sense DESCans: Nantes pels DESC

Objectiu: Promoure que es puguin demanar més responsabilitat als Estats per que aquests respectin els Drets Econòmics, Socials i Culturals (DESC).

Context: Mentre que els Drets civils i polítics, estan regulats de manera que es pot exigir als estats que els compleixin (Protocol Optatiu al Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics del 1976), els DESC aquesta possibilitat encara no estava contemplada.

Desenvolupament: Al setembre del 2005, Nantes va acollir durant quatre dies, un Congrés internacional amb més de 2500 participants i oradors per promoure l'adopció d'un protocol optatiu que permeti exigir als estats que garanteixin el compliment dels DESC.

Una centena d'experts internacionals havia participat en aquesta reunió d'alt nivell el desafiament era identificar els principals obstacles, per aixecar, a la redacció d'un Protocol addicional al Pacte dels drets econòmics, socials i culturals fent-los justiciables. Després, els actes d'aquesta trobada, anomenats "Consens de Nantes", van crear les bases del compromís entre els Estats, perquè s'aprovés el protocol optatiu.

Resultats: El 10 de desembre de 2008, l'Assemblea General de les Nacions Unides va adoptar el Protocol Optatiu del Pacte Internacional dels Drets Econòmics, Socials i Culturals (PIDESC) que reforça la "justiciabilitat" dels DESC.

Font: http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/actions-france_830/droits-homme_1048/droits-economiques-sociaux-culturels_4720/seminaire-nantes-desc-05.09.05_22149.html

- **Seguiment de l'aplicació d'un tractat internacional:** recollir informació relacionada amb el dret en qüestió (a través de dades que es puguin trobar, d'entrevistes amb persones que han patit vulneracions dels seus drets o amb persones que treballen en temes relacionats), elaborar documents que la recullin (informes, tríptics, pàgines web, etc.), i donar-la a conèixer al màxim possible de gent (campanyes informatives, declaracions en premsa, etc.).
- **Aprovar cartes i ordenances municipals** per tal de fixar el compromís de l'Ajuntament pels drets humans.

Més de 130 municipis de la província de Barcelona formen part de la **Xarxa de ciutats i pobles pels drets humans** (<http://www.diba.cat/web/participacio/dretshumans/default>). Aquesta xarxa busca difondre la cultura dels drets humans als pobles i ciutats, assessorant als municipis sobre com adaptar els seus reglaments als continguts de la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat, o oferint formació a càrrecs electes i tècnics municipals, o compartint experiències i recursos sobre drets humans entre les ciutats.

Contacte de l'Insitut Flor de Maig: dretshumans@diba.cat, http://www1.diba.cat/llibreria/pdf/fullejar/41853_fullejar.pdf.

- **Denúncies de violacions de drets humans:** una acció a fer en cas que es tingui informació que no s'està respectant un tractat, és denunciar aquesta violació dels drets humans. Cal recordar a l'Estat la seva responsabilitat a prendre mesures per posar-hi remei. Si són violacions greus, com ara la repressió política massiva, massacres, tortures o altres, és crucial que els ajuntaments responguin de forma molt directa per demanar responsabilitats a l'Estat.

b/ Prendre mesures per fer realitat els drets humans

A banda d'aprovar documents legals, els ajuntaments també tenen competències directament vinculades als drets humans com serveis socials, sanitat, educació, drets lingüístics i culturals... Tal com ressalta la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat, "la bona administració de les ciutats exigeix el respecte i la garantia dels Drets Humans per a tots els habitants sense exclusió en ares de promoure els valors de cohesió social i de protecció dels més vulnerables."²

- **Creació de les condicions perquè es compleixin els drets:** o a la satisfacció d'aquests drets. Exemples d'aquest tipus d'accions constructives poden ser facilitar l'accés a l'habitatge, al treball, etc., i poden ser tan senzilles i puntuals com traspasar la informació, acompanyar la persona quan faci la demanda, etc.

² Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat, signada a Saint Denis (França), el 18 de maig de l'any 2000.

El document “Más derechos humanos en tu Ayuntamiento y tu comunidad” elaborat per Amnistia Internacional l’any 2007 proposa nombroses mesures per a promoure els drets humans en el si del municipi (mesures contra la discriminació per motiu de raça, contra la violència de gènere, per garantir que les forces de seguretat respectin els drets humans, per la protecció dels drets dels i les menors d’edat), per l’educació en Drets Humans, i per l’acció exterior a favor dels drets humans.

http://www.es.amnesty.org/uploads/media/Mas_derechos_humanos_en_tu_ayuntamiento_y_tu_comunidad.pdf

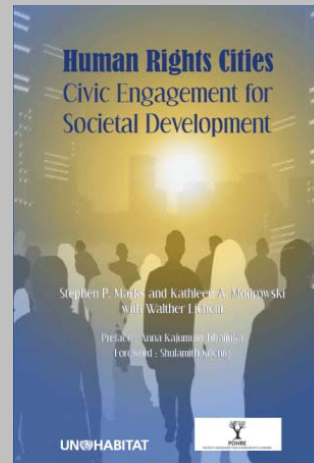
- **Assessorament:** donar informació sobre alguns drets determinats és una acció molt habitual per ajudar les persones més desprotegides davant d’un problema concret.
- **Protecció a persones amenaçades:** en alguns països, les persones que lluiten pels drets humans (sindicalistes, advocades, etc.) reben amenaces de mort. Per això, els municipis poden acollir a persones amenaçades com defensors de drets humans, per a protegir la seva integritat física.
- **Denunciar:** els governs locals també es poden personar davant dels tribunals si s’ha negat o violat algun dret, acompanyar a les persones perquè elles mateixes ho denunciïn, assessorar sobre com són els procediments de denúncia, etc.
- **Suport a les víctimes:** aquest suport pot ser psicològic —de serveis psicològics per la persona que ha patit la vulneració dels drets— o polític —com enviar cartes a persones empresonades per fer-los saber que molta gent coneix el seu cas i que no estan soles, o enviar cartes als responsables polítics per reclamar l’alliberament d’una persona quan es considera que el seu arrest vulnera els drets humans, penjar banderoles de suport a víctimes...

c/ Sensibilitzar i educar pels drets humans

És important donar a conèixer els drets que tenim les persones, ja que pot contribuir a donar-nos més capacitat de fer coses, més poder davant de l'Estat o d'altres persones i també limitar el poder de qui més en té.

Ciutats de drets humans

A les ciutats hi ha discriminacions, tot i que existeixen els drets econòmics i socials com l'accés a l'aigua, a l'habitatge, a la salut, al treball decent i a l'educació. Amb l'objectiu de fundar el mode de funcionament de la ciutat sobre la filosofia de la declaració universal dels drets humans (DUDH), la xarxa de "Ciutats de Drets Humans" impulsada per la ONG Nord-americana People's Movement For Human Rights Learning (PDHRE), proposa a les ciutats que es comprometin a fer accions d'informació, sensibilització i educació en drets humans. Una vintena de ciutats en formen part: Washington (EUA), Porto Alegre (Brasil), Musha (Ruanda), Thiès (Senegal), Kati (Mali), Nagpur (Índia), Graz (Àustria)...

Per esdevenir una Ciutat de drets humans, PDHRE recomana seguir cinc passos:

1. **Establir un comitè de monitoratge**, representatiu de la població i independent del municipi, (tot i que algun membre pot ser de l'ajuntament);
2. **Definir un pla d'acció** que parteixi del diagnòstic dels drets humans a la ciutat. Identificar els problemes, bones pràctiques, els rols específics d'institucions i associacions. Aquest exercici inclou, per exemple, un estudi de la ubicació dels serveis municipals, que molt sovint és un reflex de la discriminació a la ciutat.
3. **Implementar el pla d'acció**, que ha de portar a les institucions i associacions implica-des a revisar la seva missió i activitats en base a l'enfocament de drets. L'objectiu és preparar els actors socials a participar en la política comunitària, i especialment en la discussió del pressupost participatiu;
4. **Avaluar** les polítiques implementades i suggerir-ne millores;
5. **Difondre** les activitats a nivell regional, nacional i internacional.

Font: Marks, S.; Modrowski, K. (2008). *Human Rights Cities: Civic Engagement for Societal Development*, PDHRE/UN Habitat.

http://www.pdhre.org/Human_Rights_Cities_Book.pdf

- **Sensibilització**: consisteix en donar informació amb l'objectiu de guanyar suport social per a un determinat dret. Es donen a conèixer campanyes o situacions en certs països pels quals o als quals es vulgui fer alguna mena de pressió, ja sigui per aconseguir que se signi un tractat, perquè es compleixi aquest tractat, perquè s'aturin les violacions de drets humans en aquell país, etc.

Ciutats per la vida

Arrel d'una iniciativa de la Comunitat de Sant'Egidio, més de 1.400 ciutats d'arreu del món il·luminen, cada 30 novembre, algun monument emblemàtic, per a demanar als estats que abolixin la pena de mort.

La data commemora el dia en que, al 1786, el Duc d'Habsburg-Lorraine va abolir, per primer cop a la història, la pena de mort.

Foto: Colisseu de Roma (Itàlia)

- **Educació:** l'educació en els drets humans consisteix a donar una informació general sobre quins drets existeixen i com s'han d'exercir.

Consell de Drets Humans a Graz

Objectius: Fer que els drets humans siguin una realitat per tota la ciutadania, amb èmfasi en la més vulnerable.

Context: Ciutat frontera amb Eslovènia i Hongria, Graz (Àustria), té un passat marcat per la intolerància (guerres de religió entre catòlics i protestants del s.XVI-s.XVIII, o quan al 1940 els nazis van declarar Graz "judenrein", "desposseïda població jueva". Avui en dia, la ciutat té 300.000 habitants, dels quals 14% són d'origen estranger.

Desenvolupament: El 2001, l'Ajuntament decideix, fer de Graz una ciutat de drets dels éssers humans. Amb el suport del *European Training and Research Centre for Human Rights and Democracy (ETC)*, un comitè integrat per representants d'institucions (Universitat, poder judicial, la policia) i d'associacions no governamentals publiquen un inventari dels drets humans a la ciutat. Aquests designen tres grups de treball que estableixen un programa d'acció, la identificació dels sis àmbits prioritaris: dones, nens i joves, discapacitat, immigrants, ancians i persones socialment desfavorides. L'any 2007 es crea un Consell de Drets Humans (*Menschenrechtsbeirat*) com una institució permanent en el municipi, compost per 28 membres, representants de partits polítics, l'administració municipal, el Poder judicial, de la Universitat, les esglésies, els mitjans de comunicació i la societat civil, i persones a títol individual anomenades per l'alcalde en base a recomanacions d'un grup independent. El Consell és la principal institució responsable de proposar iniciatives, completar els projectes i fer el seguiment, a través d'un informe anual, el balanç del municipi en termes de drets humans.

Font: membres del Consell de Drets Humans de Graz al 2010.

<http://www.graz.at/cms/ziel/3722867/DE>

Resultats: Alguns dels resultats d'aquesta iniciativa són:

- L'aplicació de les polítiques promogudes per la Carta Mundial del Dret a la Ciutat: protecció de les persones més vulnerables, gestió democràtica d'immobles urbans, lluita contra la discriminació i la segregació social, accés a serveis socials...
- Revisió de la normativa municipal en matèria de contractació i contractes públics de tal manera que les empreses que vulguin guanyar una licitació ha de demostrar que segueixen polítiques no discriminatòries en matèria de gènere, orientació sexual, ètnia o religió, etc.
- Anàlisi de la normativa municipal i les mesures perquè siguin més favorables per a la integració dels estrangers. El 2001, Graz va ser designat per ACNUR com la ciutat austríaca "de la un entorn més acollidor per als refugiats.
- Instal·lació d'un Consell de Migració, compostat per representants de diversos grups ètnics a la ciutat de Graz i ONG, centrat en qüestions d'habitatge públic i els serveis socials.
- Publicació d'un informe anual sobre la situació dels drets humans a Graz que compara els compromisos assumits per la ciutat amb el grau de compliment d'aquestes promeses.
- Creació d'espais públics de drets humans (passeig dels drets humans, on hi havia hagut una sinagoga destruïda al 1938, el sender dels drets humans (situat a les afores de la ciutat, amb fanals d'on penjen els 30 articles de la Declaració Universal dels Drets Humans, canvi de nom de l'estadi municipal que portava el nom d'Arnold Schwarzenegger (originari de Grasz), per protestar contra la pena de mort en vigor a Califòrnia on és Governador de l'Estat.
- Creació d'un portal per als drets dels joves de 14 a 20 anys titulat "Conegui els seus drets": *Kenne Deine Recht*.

Font: Consell de Drets Humans (Geschäftsstelle des Menschenrechtsbeirates der Stadt Graz) (<http://www.etc-graz.at>), i Amnistia Internacional (2010). *Les droits humains au coeur de La cité*. Brusel·les: Amnesty International Belgique francophone. http://www.spidh.org/uploads/media/charte_agenda_guide_des_bonnes_pratiques.pdf

- **Actes simbòlics de record:** si, malauradament, hi ha hagut una violació greu dels drets humans, una possible acció per fer són actes simbòlics com vigílies, concentracions, etc. per revifar la memòria de la persona o les persones que van patir i acompanyar els familiars en el dolor, i com a acte per reclamar que no torni a passar.

Records de l'Aixecament de Gwangju

Objectiu: Recordar el llegat de la ciutat de Gwangju en la lluita els drets democràtics.

Context: La ciutat de Gwangju (Corea del Sud) ha mostrat, en diferents moments històrics, la seva capacitat d'oposar-se als governs no democràtics i defensar els seus drets. Un d'aquests moments és l'Aixecament Democràtic del 18 de Maig de 1980 en contra de la violència governamental imposada a la Ciutat de Gwangju, que va ser determinant per a la democratització de Corea del Sud, i que a més va afectar altres països asiàtics en dissoldre l'estructura de la Guerra Freda. Després d'aquells esdeveniments, altres moviments per la democratització van tenir lloc a Filipines, Tailàndia, Xina, i Vietnam. Des de llavors, la ciutat ha implementat polítiques de suport als grups cívics i activistes, així com per a les víctimes que han estat en situacions difícils.

Desenvolupament: La ciutat ha aconseguit, al 2011, que els Arxius de Gwangju de l'Aixecament Democràtic del 18 de Maig estiguin inscrit al Registre de Memòria del Món de la UNESCO, gràcies a l'esforç del Govern de la Ciutat, un Comitè de Promoció de la Inscripció, la Fundació Memorial del 18 de Maig, i les famílies de les víctimes de les víctimes.

El Patrimoni documental de Gwangju inclou documents escrits, fotografies, dibuixos, etc. Dels fets succeïts entre el 18 i el 27 de maig de 1980, referents a la rebel·lió ciutadana, el càstig dels perpetradors, i la compensació. Aquests documents seran motiu d'elaboració d'una guia per a l'educació en drets humans i promoure els valors universals dels drets humans, la democràcia i l'Estat de Dret.

Aquest esforç per la memòria, però, no es limita a un fet puntual, sinó que l'ajuntament ha desenvolupat altres mesures pels drets humans com l'aprovació d'una Carta de la ciutat de Gwangju pels Drets Humans (amb 5 capítols i 18 articles), que pretén convertir-se en un model per a futures ciutats de drets humans, la seva plasmació en una Ordenança de Drets Humans per garantir que els drets humans dels seus ciutadans serà objecte de promoció, la definició d'un pla quinquennal amb objectius per portar-ho a la pràctica, i un seguit d'indicadors per tal de fer el seguiment del respecte de la Carta i la Ordenança de Drets Humans, i identificar les necessitats de millora. Per operativitzar aquests esforços, també, l'Ajuntament de Gwangju ha obert una Oficina de Drets Humans que suggereix visions, estratègies i plans d'acció per a la Ciutat de Drets Humans. Aquest esforç, finalment, no es limita a la ciutat, sinó que Gwangju s'esforça per promoure els drets humans a nivell internacional i enfortir la seva xarxa amb altres ciutats en el país i l'estranger mitjançant la celebració de conferències internacionals (Cimera de Premis Nobel de la Pau al 2006, Fòrum Mundial de Dones per la Pau al 2007).

Font: <http://humanrightscity.net/>, <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/flagship-project-activities/memory-of-the-world/homepage/>.